

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 376/2023-28

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátskou kanceláriou AK Igor Milichovský s. r. o., Južná trieda 2/A, Košice, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Igor Milichovský, proti postupu Mestského súdu Bratislava IV (predtým Okresný súd Bratislava I) v konaní vedenom pod sp. zn. B1-21 C 174/2011 (predtým vedenom pod sp. zn. 21 C 174/2011) takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 21 C 174/2011 **boli porušené** základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Mestskému súdu Bratislava IV sa **prikazuje**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. B1 - 21 C 174/2011 konal bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadosťučinenie v sume **8 000 eur**, ktoré mu **je** Mestský súd Bratislava IV **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Mestský súd Bratislava IV **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **530,86 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 376/2023 z 27. júna 2023 prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu ústavnú sťažnosť sťažovateľa, doručенú elektronickou formou 13. júna 2023, ktorou sa domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a svojho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Mestského súdu Bratislava IV [predtým Okresný súd Bratislava I (ďalej len „okresný súd“)] v konaní vedenom pod sp. zn. B1-21 C 174/2011 [predtým vedenom pod sp. zn. 21 C 174/2011 (ďalej len „napadnuté konanie“)], pričom pasívne legitimovaný subjekt označil samotný sťažovateľ s prihliadnutím na časové hľadisko a tzv. reformu súdnej mapy v Slovenskej republike. Súčasne navrhuje, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prietáhov, priznal mu primerané finančné zadostučinenie v sume 15 000 eur a náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ sa žalobou podanou okresnému súdu 20. decembra 2011 domáha proti Slovenskej republike náhrady škody vo výške 275 000 eur, ktorá mu mala byť spôsobená personálnym rozkazom Ministerstva vnútra Slovenskej republiky o prepustení zo služobného pomeru a rozhodnutím Úradu inšpekčnej služby, ktorým bolo proti sťažovateľovi vznesené obvinenie z trestnej činnosti. Reflektujúc chronológiu uskutočnených úkonov, uviedol viaceré obdobia nečinnosti okresného súdu (od 29. marca 2012 do 10. februára 2014, od 28. októbra 2014 do 11. mája 2018 a od 11. mája 2018 do 6. decembra 2021, pozn.), ktorý až 6. decembra 2021 vyzval žalovaného na vyjadrenie k podaniu sťažovateľa z 28. októbra 2014. Zdôraznil, že okresný súd ku dňu podania ústavnej sťažnosti nevykonal žiadne súdne pojednávania. V tejto súvislosti vyjadril presvedčenie o neefektívnom postupe okresného súdu pri určení termínu pojednávania, keďže pojednávanie nariadené na 7. október 2014 bolo z dôvodu potreby zistenia majetkových pomerov žalobcov odročené, avšak samotná výzva okresného súdu na preukázanie týchto skutočností z 2. októbra 2014 bola sťažovateľovi doručená až 10. októbra 2014.

II.

Argumentácia sťažovateľa

3. Podľa sťažovateľa prejednávaná vec nie je právne a skutkovo zložitá a za dôvod vzniku prietáhov považuje nečinnosť a neefektívny postup okresného súdu. Na podklade uvedeného a s prihliadnutím na viac ako 11 rokov trvajúci pocit právnej neistoty odôvodnil zásah do svojich namietaných práv, ako aj nároky uplatnené v petite ústavnej sťažnosti.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

4. K ústavnej sťažnosti sa vyjadril zákonný sudca, ktorý okrem početnosti rozhodovanej agendy poukázal na skutočnosť, že právna vec sťažovateľa mu bola pridelená 11. januára 2023, a preto sa nemohol vyjadriť k predchádzajúcemu priebehu napadnutého konania, avšak zo spisového prehľadu prisvedčil správnosti sťažnostných tvrdení. Súčasne poukázal, že k vzniku priesťahov prispeli aj žalobcovia, keď sťažovateľ ako žalobca v prvom rade na výzvu okresného súdu doručenu 24. februára 2022 reagoval replikou doručenu okresnému súdu až 24. marca 2023, a to z dôvodu potreby komplexného vyjadrenia a práceneschopnosti svojho právneho zástupcu.

III.2. Replika sťažovateľa:

5. Sťažovateľ zotrval na sťažnostných tvrdeniach, akcentoval, že v ústavnej sťažnosti nenamietal obdobie rokov 2022 a 2023, keďže skoršiemu vypracovaniu repliky bránil zhoršený zdravotný stav jeho právneho zástupcu, o čom informoval aj okresný súd, a preto vyjadril presvedčenie, že obdobie oneskoreného zaslania jeho vyjadrenia nie je porovnateľné s trvaním nečinnosti okresného súdu.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

6. Ústavný súd upustil od ústneho pojednávania, keďže na základe podaní účastníkov konania a predloženého súdneho spisu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci [§ 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)].

7. Pred samotným ústavnoprávnym prieskumom ústavný súd pripomína prechod výkonu súdnictva v sťažovateľovej veci (§ 18n zákona č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov v platnom znení) na Mestský súd Bratislava IV, čím sa v dôsledku zmeny pasívne legitimovaného subjektu a spisovej značky konania implikuje potreba úpravy enunciátu, tak ako je uvedené vo výrokovej časti tohto nálezu.

IV.1. K namietanému porušeniu práv podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru

8. Keďže čl. 6 ods. 1 dohovoru obsahuje nielen právo na spravodlivé súdne konanie, ale aj jeho parciálne súčasti, *exempli causa* právo na verejné prerokovanie vecí či prejednanie záležitosti v primeranej lehote, ústavný súd pristúpil k ústavnoprávnemu prieskumu v intenciách sťažnostného návrhu, t. j. posudzoval len porušenie práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote.

9. Účelom základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných priesťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (to platí, aj pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru – m. m. I. ÚS 304/2021, I. ÚS 444/2021, pozn.) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním vecí na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje.

K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom znamenajúcim nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. II. ÚS 118/2019, I. ÚS 250/2020).

10. Pri posudzovaní otázky, či v okolnostiach konkrétneho súdneho konania došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade s doterajšou judikatúrou (m. m. III. ÚS 241/2017, I. ÚS 17/2022, rozsudky EŠLP vo veci Frydlander v. Francúzsko z 27. 6. 2000, s'ťažnosť č. 30979/96 a vo veci Záborský a Šmáriková v. Slovensko zo 16. decembra 2003, s'ťažnosť č. 58172/00) zohľadňuje (1) právnu a faktickú zložitost' veci, o ktorej všeobecný súd rozhoduje, (2) správanie účastníka súdneho konania a (3) postup samotného súdu, a prihliada sa pritom aj na význam konania pre s'ťažovateľa.

11. Z hľadiska povahy veci ústavný súd rezultuje, že napadnuté konanie nie je právne ani skutkovo zložit'é, keďže v konaní podľa zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v platnom znení (ďalej len „zákon o zodpovednosti štátu“) je okrem tvrdení sporových strán pre okresný súd v zásade určujúce rozhodnutie iného príslušného orgánu, ktorý určité rozhodnutie pre nezákonnosť zmenil alebo zrušil (§ 6 ods. 1 zákona o zodpovednosti štátu, pozn.), resp. konštatoval nesprávny úradný postup (§ 9 ods. 1 zákona o zodpovednosti štátu, pozn.). Navyše, s prihliadnutím na miestnu príslušnosť okresného súdu rozhodovanie o nárokoch na náhradu škody a nemajetkovej ujmy patrilo do jeho pomerne bežnej rozhodovacej agendy (m. m. I. ÚS 343/2021). V správaní s'ťažovateľa ústavný súd nezistil také významné skutočnosti, ktoré by negatívne vplývali na celkovú dĺžku napadnutého konania, aj keď jedným dychom dodáva, že k určitým priet'ahom prispel aj sám s'ťažovateľ, ktorý svoju repliku doručil okresnému súdu až viac ako po jednom roku od doručenia výzvy (bod 4 tohto nálezu, pozn.).

12. Bez potreby podrobných analýz je pre ústavný súd podstatné, že v napadnutom konaní nebolo ani po viac ako jedenástich rokoch od jeho začatia právoplatne rozhodnuté, okresný súd počas celej doby konania neuskutočnil žiadne súdne pojednávanie a jeho postup sa vyznačuje viacerými obdobiami nečinnosti. *Exempli causa*, po oznámení zmeny adresy žalobcu v druhom rade (doručené 19. septembra 2012, pozn.) a pridelenia veci novej zákonnej sudkyňi (19. februára 2013, pozn.) zostal okresný súd nečinný až do 29. januára 2014, keď nariadil termín súdneho pojednávania na 7. október 2014, ktoré sa ale z dôvodu absencie preukázania majetkových pomerov žalobcov neuskutočnilo (výzva okresného súdu bola právnomu zástupcovi žalobcov doručená až po nariadenom termíne pojednávania, a to 10. októbra 2014, pozn.). Okresný súd bol nečinný aj po predložení formulárového tlačiva o majetkových pomeroch s'ťažovateľa (doručené 24. novembra 2014, pozn.) a výzve z 1. decembra 2014 na preukázanie majetkových pomerov žalobcu v druhom rade, a to až do 11. mája 2018, keď s'ťažovateľ opätovne vyzval na preukázanie majetkových pomerov, a po doručení dokladov (2. júla 2018, pozn.) ďalší úkon uskutočnil až 6. decembra 2021, keď uznesením zamietol návrh žalovaného na uloženie povinnosti žalobcom zložiť preddavok na trovy konania (návrh doručený ešte 27. júna 2014, pozn.) a v rovnaký deň vyzval žalovaného aj na vyjadrenie k doplneniu žaloby (doručené 19. novembra 2014, pozn.). Po doručení repliky s'ťažovateľa naposledy 14. júla 2023 vyzval žalovaného na predloženie svojej dupliky.

13. Z obsahu predloženého súdneho spisu vyplýva, že v napadnutom konaní došlo až k osemnásobnej zmene zákonného sudcu. S tým sa síce prirodzene spája nutnosť naštudovania veci novým sudcom, *vice versa* ústavný súd konštatuje, že viacnásobná zmena osoby zákonného sudcu v súdnom konaní nemôže byť pripočítaná na ťarchu účastníka konania a nemá povahu okolností, ktoré by vylučovali zodpovednosť súdu, ktorý je vecne a miestne príslušný na rozhodnutie vo veci občana, ktorý sa naň obrátil (m. m. I. ÚS 508/2015, I. ÚS 527/2015, I. ÚS 343/2021).

14. V konklúzii uvedeného ústavný súd uzatvára, že napadnuté konanie vykazuje zbytočné prietahy, ktorými došlo k porušeniu namietaných práv sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

IV.2. K namietanému porušeniu práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy

15. Sťažovateľ sa v príčinnej súvislosti s existenciou zbytočných prietahov v napadnutom konaní súčasne domáha vyslovenia porušenia svojho práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. K vysloveniu porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy môže dôjsť aj v prípade, ak namietané zbytočné prietahy (spôsobené neodôvodnenou nečinnosťou alebo neefektívnou a nesústredenou činnosťou), ako aj celková doterajšia dĺžka preskúmaného súdneho konania signalizujú, že v postupe súdu došlo k pochybeniam takej intenzity, že s ohľadom aj na ďalšie konkrétne okolnosti posudzovanej veci (najmä predmetu konania, teda toho, čo je pre sťažovateľa v stávke) možno uvažovať o odmietnutí spravodlivosti (pozri m. m. IV. ÚS 242/07 – *a contrario*).

16. Reflektujúc celkovú dĺžku trvania napadnutého konania, nevykonanie žiadneho súdneho pojednávania, ako aj už prednesené skutočnosti, ústavný súd dospel k záveru, že v napadnutom konaní bolo porušené aj základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (bod 1 výroku tohto nálezu).

V.

Príkaz konať a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

17. Keďže napadnuté konanie nie je právoplatne skončené, ústavný súd prikázal Mestskému súdu Bratislava IV konať bez zbytočných prietahov (body 1 a 2 výroku tohto nálezu).

18. Sťažovateľ sa domáha, aby mu ústavný súd priznal primerané finančné zadosťučinenie v sume 15 000 eur. Vzhľadom na konštatovanú nečinnosť okresného súdu, uložený príkaz konať, správanie sťažovateľa, berúc do úvahy všetky okolnosti prípadu, majú na pamäti, že cieľom priznania finančného zadosťučinenia je zmiernenie ujmy pocitovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, nie získanie iného majetkového prospechu, ústavný súd podľa čl. 127 ods. 3 ústavy priznal sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie v sume 8 000 eur a vo zvyšnej časti návrhu nevyhovel (body 3 a 5 výroku tohto nálezu).

VI.

Trovy konania

19. Ústavný súd sťažovateľovi podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde priznal náhradu trov právneho zastúpenia (bod 4 výroku tohto nálezu) za 2 úkony právnej služby vykonané v roku 2023

(prevzatie, príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti) v sume dvakrát po 208,67 eur a režijný paušál v sume dvakrát po 12,52 eur, t. j. spolu 442,38 eur [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“)]. Ústavný súd priznanú odmenu podľa § 18 ods. 3 vyhlášky zvýšil o 20 % daň z pridanej hodnoty, t. j. o sumu 88,48 eur, pretože právny zástupca sťažovateľa je platiteľom tejto nepriamej dane. Repliku sťažovateľa ústavný súd nevyhodnotil ako podanie relevantné pre jeho rozhodnutie, a preto zaň sťažovateľovi náhradu trov nepriznal (bod 5 výroku tohto nálezu). Ústavný súd zároveň dáva do pozornosti, že § 73 zákona o ústavnom súde svojou štruktúrou (vzťah ods. 1 a 3) právo na náhradu trov konania pred ústavným súdom nestavia do nárokovateľnej polohy (III. ÚS 209/2020, I. ÚS 238/2021).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. septembra 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu